

Tytuł:	Szanse i zagrożenia cyberprzestrzeni (przegląd)		
Grupa docelowa:	Nauczyciele i pracownicy szkół ponadgimnazjalnych		
Autor:	Katarzyna Grubek		
Cele:	Uczestnicy: <ul style="list-style-type: none"> • uporządkują swoją wiedzę na temat e-zagrożeń • poznają konsekwencje nieodpowiedzialnych działań w sieci, środki prewencji oraz sposoby reagowania na skutki niebezpiecznych zachowań • uświadomią sobie, że korzystanie stale z tych samych źródeł informacji może prowadzić do zamknięcia w „bańce informacyjnej”; • dowiedzą się, jak bezpiecznie korzystać z zasobów dostępnych w internecie nie łamiąc praw autorskich 		
Przebieg zajęć:			
Kolejne kroki	forma/metody pracy/omówienie/uwagi dla trenera	czas	potrzebne/sugerowane materiały
1. Wprowadzenie i przedstawienie się	Przedstawienie się trenera. Przedstawienie celów warsztatów, ram czasowych (przerwy, itp.) Przedstawienie się uczestników: imię, jakiego przedmiotu uczyć i jedno słowo – skojarzenie z pojęciem „bezpieczeństwo w sieci”	10 min.	Slajd prezentacji z celami warsztatów bądź flipchart
2. Szanse i zagrożenia cyberprzestrzeni	Podziel uczestników na dwa zespoły: jeden wypisuje na flipczarcie dobre strony internetu (jakie mamy korzyści z jego	10 min.	Flipczart, pisaki

	<p>użytkowania), a drugi wypisuje słabe strony (jakie są zagrożenia w sieci) (ok. 5 min.)</p> <p>Powieś flipczarty, zespoły odczytują swoje propozycje. Podsumuj, ewentualnie dodaj coś od siebie do tych dwóch list.</p> <p>Podsumuj zadanie: sami widzimy, jak dostęp do internetu i korzystanie z niego jest nam dziś właściwie niezbędne, a na pewno bardzo pomocne w życiu codziennym, zawodowym i w rozwijaniu pasji. Ważne jest, by to korzystanie odbywało się w sposób rozważny i bezpieczny – stąd dzisiejsze spotkanie.</p> <p>Zakreśl te obszary, którymi się zajmiecie – ze względów czasowych, nie można zająć się wszystkim.</p> <p>Obszary:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Internet – jako ułatwiciel codzienności młodych ludzi – szanse i zagrożenia (e-przelewy, zakupy przez internet, aplikacje, portale społecznościowe) - krytyczny odbiór przekazów medialnych, korzystanie z różnych źródeł - wolne licencje 		
<p>3. Internet jako ułatwiciel codzienności – zasady</p>	<p>Młodzi traktują środowisko sieci jak oswojone podwórko, przynajmniej tak twierdzą (w badaniach ex-ante w ramach zadania „Poprawa kompetencji pracowników szkoły, uczniów i ich rodziców w zakresie bezpiecznego korzystania z cyberprzestrzeni oraz reagowania na zagrożenia”, marzec 2016, Warszawa) większość uczniów szkół ponadgimnazjalnych twierdzi, że zdaje sobie sprawę z niebezpieczeństw w sieci i uznaje, że już ma wystarczającą wiedzę np. na temat zachowania prywatności i dbałości o wizerunek itp.). Internet to ułatwiciel codzienności, ale czy umiemy ustrzec i zabezpieczyć się przed</p>	<p>20 min.</p>	<p>Karty z „case study” dla uczestników Kartki a4 pisaki</p>

	<p>potencjalnymi niebezpieczeństwami? Jak o tym rozmawiać z młodzieżą?</p> <p>Podziel uczestników na 4 grupy i każdej rozdaj inny „case study”. Ich zadaniem jest zapoznanie się z historią i odpowiedź na pytania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie mogą być negatywne konsekwencje tego zachowania dla użytkownika? • Jak w opisanej sytuacji można się zachować, by nie narazić się na niebezpieczeństwo w sieci? <p>Grupy prezentują swoje wyniki. Trener podsumowuje ćwiczenie – wypisując najważniejsze punkty – jak się ustrzec przed wymienionymi zagrożeniami (zakupy przez internet korzystając z ogólnodostępnej sieci wifi; e-przelew; aplikacje na telefon; udostępnianie swoich danych i prywatności).</p>		
<p>4. Krytyczny odbiór mediów</p>	<p>Podziel uczestników na 4 grupy (mogą zostać te same składy, co w poprzednim ćwiczeniu albo je wymieszaj). Każda grupa otrzymuje kopię karty pracy „Od czego zależą przekazy medialne”.</p> <p>Poproś grupy o rozwiązanie zadania — wskazanie, który z tytułów w ramach danego zestawu budzi największe emocje, a który ma charakter najbardziej informacyjny. Podkreśl, że artykuły o tych tytułach znalazły się na pierwszych stronach gazet. Każdy z zestawów zawiera tytuły dotyczące tekstów opisujących to samo wydarzenie, zostały opublikowane tego samego dnia.</p> <p>Poproś poszczególne grupy o zaprezentowanie wyników. Pozostałe zespoły zachęć do zgłaszania uwag i wygłaszania komentarzy.</p>	<p>15 min.</p>	<p>Karta pracy „Od czego zależą przekazy medialne”</p>

Pytania do dyskusji:

Z czego wynikają różnice pomiędzy tytułami opisującymi w różnych gazetach to samo wydarzenie?

- zachęć do krótkiej wymiany zdań na temat tego, od czego zależy, w jaki sposób przekaz medialny jest skonstruowany? (możliwe odpowiedzi: cele wydawców, linia programowa, preferencje polityczne i poglądy redakcji, grupa docelowa...).
- czy sięgamy po różne artykuły, zaglądamy na różne portale – jak wśród młodzieży wygląda umiejętność „krytycznego” odbioru przekazów i próba zdobycia jak najwięcej informacji na dany temat z różnych źródeł?
- Czy zjawisko dostosowywania przekazu do odbiorcy (tzw. grupy docelowej) dotyczy wyłącznie współczesnej prasy? W jakich innych sferach życia spotykamy się z podobnymi działaniami:
- wyszukiwarki internetowe, które zapamiętują historię naszych zapytań i filtrują wyświetlane wyniki pod kątem tych stron internetowych, które najczęściej odwiedzamy;
- sklepy internetowe lub portale aukcyjne, które na podstawie naszych wcześniejszych zakupów wyświetlają te produkty, którymi możemy być najbardziej zainteresowani;
- Facebook i inne portale społecznościowe, które na podstawie naszych zainteresowań i podejmowanych na profilu aktywności odpowiednio dobierają tylko te reklamy, których jesteśmy adresatami;
- informacyjne portale internetowe, które stale monitorują

	<p>liczbę „wejść” do konkretnych artykułów i na tej podstawie określają, jakiego typu informacje najczęściej interesują ich czytelników, po to aby w przyszłości prezentować tylko te treści, które cieszą się największą „klikalnością”, co jest pomocne przy pozyskiwaniu reklamodawców;</p> <ul style="list-style-type: none"> • seriale telewizyjne, które już w fazie scenariuszowej są szczegółowo planowane pod kątem wybranych grup odbiorców, a następnie do nich adresowane (profilowanie dotyczy takich elementów jak wiek bohaterów, miejsce, w którym toczy się akcja, przygody i problemy, które napotyka główny bohater); • stacje telewizyjne, które dobierają prezentowane filmy, seriale i programy talk-show ten sposób, aby zainteresować publiczność w określonym wieku i z wybranych miejsc, po to aby pomóc reklamodawcom precyzyjniej zaadresować reklamy. <p><i>Podsumowanie: Jeśli chcemy być naprawdę dobrze poinformowani i zyskać szerszy horyzont wiedzy na temat wydarzeń oraz odbywających się dyskusji, powinniśmy starać się weryfikować poznawane treści w innych źródłach informacji.</i></p> <p><i>Każde medium dąży do prezentacji informacji w sposób, który odpowiada jego linii redakcyjnej. Jeśli zatem korzystamy wyłącznie z jednego źródła wiadomości, możliwe, że zamknęliśmy się w „bańce informacyjnej”, z której wydobyć może nas tylko otwartość na inne media.</i></p> <p><i>Krytyczny odbiór treści i różnorodność źródeł może ułatwić nam właściwą ocenę przekazów.</i></p>		
<p>5. Legalne/nielegalne?</p>	<p>Bezpiecznie, znaczy też bez łamania prawa, w tym przypadku autorskiego. W praktyce szkolnej mamy dużo sytuacji, kiedy</p>	<p>20 min.</p>	

	<p>korzystamy z czyichś utworów oraz kiedy tworzymy je sami. Zaproponuj nauczycielom ćwiczenie i rozmowę o dozwolonym użytku i wolnych licencjach:</p> <p>Podziel uczestników na grupy (np. 2-4 osobowe). Każda grupa otrzymuje zestaw działań - (wykorzystanie utworów na różne sposoby). Zadaniem grup jest zastanowienie się czy i jakie wątpliwości prawne wiążą się z poniższymi działaniami?. Jako pytanie pomocnicze możecie dodać: Jakie okoliczności muszą być spełnione, aby poniższe działania były legalne?. nauczyciele szukają uzasadnienia dla odpowiedzi.</p> <p>Po ok. 5 min. Grupy po kolei prezentują swoje odpowiedzi na forum.</p> <p>Odnies się do odpowiedzi, i uzupełnij/zweryfikuj informacje odnośnie każdej sytuacji: możesz poprosić nauczycieli o podsumowanie i próbę wyciągnięcia wniosków (dla trenera jest klucz odpowiedzi)</p> <p>Przejdź do informacji na temat dozwolonego użytku – wyświetl informacje na slajdzie prezentacji. Przekaż nauczycielom informacje, co można robić w ramach dozwolonego użytku (cytować, kopiować, ściągać z internetu, rozpowszechniać wśród rodziny i znajomych), a czego nie można robić. Przypomnij o prawie cytatu.</p> <p>Powiedz o wolnych licencjach na przykładzie Creative Commons</p> <p>Informacja uzupełniająca dla trenera (wg „Wolne licencje” edukacjamedialna.edu.pl, CC-BY-SA 3.0): <i>Prawa majątkowe działają w ten sposób, że twórca musi wyrazić za każdym razem zgodę na wykorzystanie jego utworu. W wielu sytuacjach jest to niepraktyczne i niepotrzebne. Każdy twórca, więc i ty, może samodzielnie określać rodzaj współpracy ze swoim odbiorcą.</i></p>	<p>Karta pracy „Legalne czy nielegalne?” Karty dla nauczycieli i prowadzących ((i dla prowadzących ze wskazówką: raczej legalne/raczej nielegalne)</p> <p>- prezentacja (slajd) o dozwolonym użytku, cytacie/ wolnych licencjach</p> <p>Flipchart, pisaki</p> <p>Przygotowany zestaw portali, stron – gdzie można znaleźć utwory na wolnych licencjach i otwarte zasoby</p> <p>http://otwartzasoby.pl</p> <p>https://wolnelektury.pl/</p> <p>http://creativecommons.pl/</p> <p>http://koed.org.pl/wp-content/uploads/2012/03/OZE_przewodnik_v4.pdf</p> <p>Tutaj mogą pojawić się pytanie o te wszystkie chomiki, rapidshare, catshare i inne platformy współdzielenia plików. Pojawią się penie pytania czy pobieranie plików z tego typu platform jest</p>
--	---	--

	<p><i>Współpraca ta polega na ustaleniu, w jakim zakresie odbiorca-użytkownik korzystać będzie ze swoich podstawowych praw.</i></p> <p><i>Prawa użytkowników według Definicji Wolnych Dóbr Kultury:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Dostęp — możliwość zapoznania się i odtwarzania.</i> <i>2. Rozpowszechnianie — dzielenie się z innymi.</i> <i>3. Adaptacja — twórcze przetworzenie, tworzenie utworów zależnych.</i> <i>4. Rozpowszechnianie adaptacji — dzielenie się z innymi efektami swojej twórczej pracy.</i> <p><i>Wolna licencja to mechanizm prawny, który pozwala na przekazanie użytkownikom prawa do nieograniczonego korzystania z utworu. Dzięki wolnej licencji można podważyć monopol autorski, który zawiera się w zdaniu: „Wszelkie prawa zastrzeżone” (all rights reserved). W ten sposób pozwalamy innym korzystać ze swojej twórczości bez konieczności pytania nas nieustannie o zgodę. Oczywiście, twórca zachowuje podstawowe prawa, takie jak rozpoznanie autorstwa i integralność utworu.</i></p> <p><i>Na co dzień spotykamy się z materiałami publikowanymi na wolnych licencjach. Dzięki nim może się rozwijać np. Wikipedia — największa encyklopedia na świecie.</i></p> <p><i>Dwie najbardziej znane wolne licencje to CC BY (Creative Commons Uznanie Autorstwa) i CC BY-SA (Creative Commons Uznanie Autorstwa — Na Tych Samych Warunkach). Zezwalają one na swobodne wykorzystanie, rozpowszechnianie i udostępnianie utworów. Licencja CC-BY-SA nakłada przy tym dodatkowy warunek — jeśli tworzysz nowy utwór, to również musi być on opublikowany na tej samej licencji.</i></p>	<p><i>legalne? Trener powinien być dobrze przygotowany w tym zakresie.</i></p>
--	--	--

	<p><i>Udostępniając utwory na wolnej licencji, jako twórca masz gwarancję, że utwór będzie podpisany twoim nazwiskiem. Użytkownikom pozwalasz na kopiowanie i rozpowszechnianie oraz wykorzystywanie i zmienianie twojego dzieła.</i></p> <p><i>Zawsze dokładnie opisuj swoje dzieło: imię i nazwisko lub pseudonim, rodzaj licencji. Jeśli korzystasz z czyjegoś dzieła, również musisz dokładnie je opisać: imię i nazwisko lub pseudonim autora, źródło, czyli gdzie znalazłeś wykorzystany utwór, oraz rodzaj licencji.</i></p> <p><i>Podaj przykłady stron www, gdzie dostępne są utwory na wolnych licencjach: grafiki, muzyka itp.</i></p> <p>Opowiedz o przykładzie licencji Creative Commons (pokaż wszystkie licencje), skup się na dwóch wolnych licencjach: CC-BY oraz CC-BY-SA. Zwróć uwagę na obowiązek podania autora, źródła i licencji.</p> <p>Podaj przykłady stron www, gdzie dostępne są utwory na wolnych licencjach: grafiki, muzyka, itp.</p>		
<p>6. Jak sobie radzić z zagrożeniami w szkole?</p>	<p>1. Poproś nauczycieli, by przez chwilę porozmawiali w parach o tym, z jakimi zagrożeniami wśród młodzieży spotkali się w swojej szkole?</p> <p>Pytania pomocnicze:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jakie to są problemy – wg ich obserwacji - czy mogą podać konkretny przypadek? - jak sobie poradzili z tą sytuacją/ jakie były trudności? <p>2. Rozmowa na forum – nauczyciele dzielą się swoimi doświadczeniami – prowadzący może spisywać pomysły na to, jak można sobie poradzić z zagrożeniami (przykładowe</p>	<p>10 min.</p>	

	<p>propozycje: porozmawiać z uczniami, przeprowadzić zajęcia, zaprosić eksperta, porozmawiać z rodzicami, zgłosić na policję, zabezpieczyć internet przed wirusami, zgłosić nadużycie do administratora itp.).</p> <p>I tu może być miejsce na prezentację wyników badań (z raportu badań ex-ante programu Cybernauci) – kilka danych, co odpowiedzieli uczniowie, na co wskazywali.</p>						
<p>7. Podsumowanie i ewaluacja:</p>	<p>Rundka – co zapamiętałem/am dla siebie z tych zajęć/ o czym będę pamiętać. + (albo) Rundka z kostką ewaluacyjną/ albo kupon ewaluacyjny/kosz i walizka. Ankiety</p> <p>http://www.mkidn.gov.pl/media/po2016/dokumenty/20160404_Miniporadnik_ewaluacji_cc_OST.pdf</p> <p>http://www.mkidn.gov.pl/media/po2016/dokumenty/20160404_Instrukcje_cc_OST.pdf</p> <p>http://www.mkidn.gov.pl/media/po2016/dokumenty/20160404_Kostka_cc_OST.pdf</p> <p>http://www.mkidn.gov.pl/media/po2016/dokumenty/20160404_Kupon_ewaluacyjny_OST.pdf</p>						
Projekt prowadzi:		Partner Projektu:		Patronat honorowy:		Dofinansowano ze środków:	
							

Załącznik 1. Case study do ćwiczenia „Internet jako ułatwiciel codzienności

Sytuacja 1.

Instrukcja: Zapoznajcie się z poniższą historią. Zastanówcie się:

- Jakie mogą być negatywne konsekwencje tego zachowania dla użytkownika?
- Jak w opisanej sytuacji można się zachować, by nie narazić się na niebezpieczeństwo w sieci?

Hania jest pełnoletnia. Chętnie robi zakupy przez internet. Znalazła wymarzoną sukienkę w promocji, więc jak najszybciej chciała ją kupić. Postanowiła zrobić zakupy łącząc się z siecią wifi na smartfonie siedząc w kawiarni. Weszła na stronę sklepu, po czym złożyła zamówienie i przesłała do płatności: w pasku przeglądarki pojawił się adres banku: <http://.....> I czerwona kłódka.

Odpowiedzi:

- *Jakie mogą być negatywne konsekwencje tego zachowania dla użytkownika?*
    - korzystając z sieci wifi (bez klucza) z urządzeń mobilnych może narazić się na to, że jej dane będą przechwycone
- Gdy użytkownik próbuje łączyć się z innymi użytkownikami sieci bezprzewodowych z urządzeń mobilnych, wskazane jest, aby uzyskiwać połączenie tylko z sieciami bezprzewodowymi wymagającymi klucza zabezpieczeń sieciowych lub mającymi inne formy zabezpieczeń, takie jak certyfikat. Przed podłączeniem do sieci Wi-Fi takiej jak sieć publiczna w kawiarence czy na lotnisku, należy dokładnie zapoznać się z oświadczeniem o zasadach zachowania poufności i dowiedzieć się, które pliki, o ile w ogóle jakieś, są zachowywane na komputerze oraz jakie informacje usługodawca pobiera z komputera. Należy pamiętać również, aby przy logowaniu się do poczty, banku lub innego serwisu używać połączenia szyfrowanego*
- *niezabezpieczony adres banku (brak zielone kłódki, błędny adres: http, zamiast https – jej dane logowania mogą zostać przechwycone*
  - *ryzyko straty pieniędzy*
  - *sklep – czy znała regulamin, czy sprawdziła dane i wiarygodność właściciela – czy zgodziła się na wykorzystywanie danych osobowych i czy wie, w jakim celu?*
  - *smartfon – czy jest chroniony programem antywirusowym, Należy również pamiętać o instalacji programów antywirusowych na wszystkich urządzeniach, na których można je stosować (PC, laptop, tablet, smartfone).*
- *Jak w opisanej sytuacji można się zachować, by nie narazić się na niebezpieczeństwo w sieci?*
  - *używać własnego komputera podczas korzystania z usług bankowości elektronicznej (np. nie korzystać z komputerów w kafejkach internetowych do tego celu);*
  - *dbać o bezpieczeństwo własnego komputera, korzystając z legalnego oprogramowania oraz stosując konieczne aktualizacje, w tym aktualizowany na bieżąco program antywirusowy;*
  - *nie udostępniać osobom trzecim numeru klienta, haseł, karty kodów jednorazowych itp. (także nie przysyłać takich danych e-mailem), nie podawać tego typu danych na stronach internetowych, które nie stosują szyfrowania i certyfikatu cyfrowego;*

- nie odpowiadać na e-maile z prośbą o ujawnienie czy zweryfikowanie danych osobowych, informacji dotyczących numeru konta czy karty kredytowej. Bank nigdy nie wysyła e-maili z prośbą o podanie takich danych. W wypadku otrzymania takiego e-maila należy od razu skontaktować się z bankiem;
  - nie zapisywać haseł ani numerów PIN, tylko je zapamiętać;
  - regularnie monitorować rachunek bankowy, wyciągi bankowe;
  - upewnić się, czy połączenie jest szyfrowane (czy adres strony w oknie przeglądarki rozpoczyna się od https://, bo zwykle zaczyna się od http://) oraz czy na pasku u dołu lub u góry ekranu pojawia się ikona z zamkniętą kłódką;
  - wylogowywać się po zakończeniu działań na rachunku;
  - ręcznie wpisywać adres strony banku i/lub stworzyć do niego zakładkę w przeglądarce, nie korzystać z „podpowiadaczy” i linków.
- Ostrzegamy przed złośliwym oprogramowaniem dla urządzeń mobilnych (tablety, telefony komórkowe) podszywającym się pod aplikacje Banków oraz innych instytucji.

Phishing – metoda podstępnego uzyskiwania haseł dostępu do internetowych kont bankowych użytkownika za pośrednictwem np. e-maili, w tym wyłudzenie poufnych informacji osobistych (np. haseł lub szczegółów dot. karty kredytowej) przez podszywanie się pod godną zaufania osobę lub instytucję.

Pharming – bardziej niebezpieczna dla użytkownika oraz trudniejsza do wykrycia forma phishingu. Charakterystyczne dla pharmingu jest to, że nawet po wpisaniu prawidłowego adresu strony www, ofiara zostanie przekierowana na fałszywą (choć mogącą wyglądać tak samo) stronę www. Ma to na celu przejęcie wpisywanych przez użytkownika do zaufanych witryn haseł, numerów kart kredytowych i innych poufnych danych.

Skimming – nielegalne kopiowanie zawartości paska magnetycznego karty bankowej bez wiedzy jej posiadacza, w celu wykonywania nieuprawnionych transakcji.

Vishing – metoda oszustwa, mająca swoje podstawy w phishingu i metodach socjotechnicznych, polegająca na tym, że oszuści wykorzystując telefonię internetową podszywają się pod instytucje finansowe.

szyfrowana transmisja danych – realizowana za pośrednictwem protokołu SSL,

proste uwierzytelnianie – (identyfikator, hasło, PIN),

silne uwierzytelnianie – (np. token, certyfikat użytkownika, klucz prywatny),

podpis elektroniczny.

Inne zagrożenia: zakupy online:

- spreparowane sklepy internetowe np. z elektroniką, czy markową odzieżą, które wyglądają zupełnie legalnie lub wykorzystują do tego aukcje internetowe, np. na Allegro, kusząc klientów okazjonalną ofertą cenową. W rzeczywistości sprzedawane są na nich towary podrobione, niezgodne z rzeczywistością lub co gorsza po zapłacie nie są wcale dostarczane do kupującego. Oszuści kuszą łatwymi pieniędzmi, które rzekomo dana osoba wygrała w loterii a „jedynym” warunkiem odebrania pieniędzy jest wypełnienie wniosku i wniesienie opłaty.
- Zawsze należy zapoznać się z regulaminem zamieszczanym przez sprzedającego oraz uważnie sprawdzać wszelkiego rodzaju ukryte koszty
- Starać się zawsze sprawdzić wiarygodność Sprzedającego lub np. Pracodawcy. W Internecie często można znaleźć informacje od innych użytkowników np. na forach internetowych.
- Jeśli cena wydaje się zbyt atrakcyjna, należy podchodzić do transakcji bardziej podejrzliwie.

- Warto zadzwonić na numer obsługi Klienta, jeśli nie ma żadnego numeru kontaktowego, to powinno wzbudzić podejrzliwość użytkownika.
  - W przypadku usług „krypto płatnych” np.: SMS Premium lub infolinii premium, należy sprawdzić czy podawany koszt jest rzeczywisty. Informacji o kosztach można szukać na stronach UOKIK, KRRiT, oraz UKE.
  - Należy sprawdzić, czy sklep internetowy posiada szyfrowanie treści w procesie zakupu
  - W przypadku płatności kartą kredytową, pierwszym warunkiem koniecznym jest szyfrowana transakcja w sklepie
  - Należy zwracać uwagę na poprawność gramatyczną treści korespondencji od sprzedającego. Często przestępcy instalując fałszywe strony czy aukcje nie mówią w języku polskim, a wszelkiego rodzaju korespondencja e-mail jest tłumaczona za pośrednictwem słowników internetowych.
  - Istotne, by zwrócić uwagę z jakiej domeny przychodzi korespondencja od sprzedającego. Czy jest taka sama jak strony internetowej (np. strona: www.twojsklep.pl i e-mail: biuro@twojsklep.pl).
  - Jeśli pojawiają się wątpliwości przy stwierdzeniu, czy dana oferta jest wiarygodna czy nie, lepiej z niej nie korzystać.
  - Jeśli padnie się ofiarą oszustwa internetowego, należy zgłosić sprawę na policję. Ponadto, jeżeli ofiara korzystała z karty kredytowej, bezzwłocznie powinna ją zablokować w banku.
-

Sytuacja 2.

Instrukcja: Zapoznajcie się z poniższą historią. Zastanówcie się:

- Jakie mogą być negatywne konsekwencje tego zachowania dla użytkownika?
- Jak w opisanej sytuacji można się zachować, by nie narazić się na niebezpieczeństwo w sieci?

Justyna już od kilku lat z zamiłowaniem biega. Na urodziny dostała w prezencie smartfona. Zainstalowała aplikację do śledzenia postępów w bieganiu. Podczas instalacji wyraziła zgodę na to, by aplikacja miała dostęp do informacji w jej telefonie. Chodziło między innymi o dane na temat zużycia baterii i aktualnego użycia karty pamięci telefonu, książkę telefoniczną, informację o lokalizacji. Teraz za każdym razem, kiedy idzie biegać, bierze ze sobą telefon. Aplikacja rejestruje trasę jej biegu, zlicza przebiegnięte kilometry i spalone kalorie. Te informacje automatycznie zamieszczane są na portalu społecznościowym, na którym Justyna ma konto. Dzięki temu wszyscy jej znajomi wiedzą, kiedy Justyna biega, i mogą ją dopingować.

- Potencjalny złodziej może się dowiedzieć, w jakich godzinach Justyny nie ma w domu.
  - Na podstawie wyników sportowych Justyny firma ubezpieczeniowa może ocenić jej stan zdrowia i wykorzystać tę informację do ustalenia wysokości stawki ubezpieczeniowej.
  - Nieprzychylna Justynie osoba, wiedząc, w jakich miejscach można ją spotkać biegającą, może tę informację wykorzystać na niekorzyść dziewczyny.
  - Ktoś może oceniać, na ile Justyna w danym momencie jest w formie.
  - Liczba kalorii spalanych przez Justynę w trakcie biegu może być źródłem złośliwych komentarzy.
-

Sytuacja 3.

Instrukcja: Zapoznajcie się z poniższą historią. Zastanówcie się:

- Jakie mogą być negatywne konsekwencje tego zachowania dla użytkownika?
- Jak w opisanej sytuacji można się zachować, by nie narazić się na niebezpieczeństwo w sieci?

Po przeprowadzce i rozpoczęciu nauki w nowej szkole masz gorszy nastrój. Nie chcesz wychodzić z domu i spotykać się z kolegami i koleżankami z klasy. Tęsknisz za poprzednią szkołą. Postanawiasz poszukać pomocy w sieci. Korzystasz z forum na portalu oferującym pomoc psychologiczną. Zakładasz konto, podajesz swoje imię i nazwisko, opisujesz sytuację.

- *brak gwarancji anonimowości: Podając swoje prawdziwe imię i nazwisko na portalu internetowym, umożliwiasz swoją identyfikację osobom prowadzącym serwis, a także innym osobom, które mają dostęp do danych zamieszczonych w serwisie.*
  - *Różne osoby mogą się dowiedzieć o Twoich intymnych sprawach. Masz ograniczony wpływ na to, jak prywatne informacje będą wykorzystywane przez właścicieli portalu.*
- *starać się nie ujawniać tylu intymnych informacji o sobie: Najlepiej skorzystać z pomocy psychologicznej poza siecią. Ewentualnie możesz zalogować się na portalu z użyciem fikcyjnego imienia i nazwiska. Zawsze przed skorzystaniem z takich usług zapoznaj się z regulaminem.*

Sytuacja 4.

Instrukcja: Zapoznajcie się z poniższą historią. Zastanówcie się:

- Jakie mogą być negatywne konsekwencje tego zachowania dla użytkownika?
- Jak w opisanej sytuacji można się zachować, by nie narazić się na niebezpieczeństwo w sieci?

Chcesz podzielić się z innymi zdjęciami z imprezy. Ty i Twoi znajomi jesteście widoczni na zdjęciach. Wrzucasz fotografie na portal społecznościowy. Oznaczasz znajomych. Teraz wszyscy mogą je oglądać.

- *Publikując zdjęcia ze swoim wizerunkiem na portalu społecznościowym, umożliwiasz identyfikację swojej osoby wszystkim, którzy mają do nich dostęp (w przypadku niektórych ustawień prywatności może to być każdy człowiek korzystający z Internetu). Oznaczenie osób ułatwia identyfikację.*
- *Inne osoby mogą się dowiedzieć, z kim, gdzie i w jaki sposób spędzasz czas. W ten sposób informacje o Twoich zwyczajach mogą trafić na przykład do potencjalnych pracodawców.*
- *Przed udostępnianiem zdjęć lub informacji warto zastanowić się, czy rzeczywiście chcesz dzielić się nimi ze wszystkimi (weź pod uwagę nie tylko swoje preferencje, ale również prywatność innych osób). Zdjęcia można przekazać bezpośrednio za pomocą przenośnej pamięci, ewentualnie przestać e-mailem albo udostępnić w sieci w taki sposób, by miały do nich dostęp tylko wybrane osoby.*

Załącznik 2.

Zastanówcie się, czy i jakie wątpliwości prawne wiążą się z poniższymi działaniami?.

Jakie okoliczności muszą być spełnione, aby poniższe działania były legalne?"

	Działania	Podpowiedzi dla osoby prowadzącej	
		Raczej legalne	Raczej nielegalne
1	ściągnięcie plików z serwisów przechowywania plików	x	
2	ściągnięcie plików za pomocą programów peer2peer		x
3	samodzielne oglądanie filmów na YouTube w domu	x	
4	nagranie własnej wersji piosenki Adele i wrzucenie na YouTube		x
5	zamieszczenie w internecie prezentacji ze zdjęciami z wakacji z podkładem muzycznym składającym się z kilku piosenek chronionych prawem autorskim		x
6	skserowanie rozdziału podręcznika do historii	x	
7	sprzedanie książek z poprzedniej klasy	x	
8	sprzedanie skserowanej książki do historii		x
9	wrzucanie zrobionego przez siebie zdjęcia do serwisu społecznościowego	x	
10	wrzucenie zdjęcia zrobionego przez kogoś do serwisu społecznościowego (bez zgody autora)		x
11	ściągnięcie filmów z YouTube na własny użytek	x	
12	tworzenie memów jako parodii	x	
13	zrobienie kopii albumu muzycznego koleżance	x	
14	słuchanie audycji radiowej na smartfonie w drodze do szkoły	x	
15	pokazanie krótkiego fragmentu filmu w ramach prezentacji na lekcji	x	
16	zainstalowanie chronionego prawem autorskim systemu operacyjnego pożyczonego od koleżanki		x
17	sprzedanie kopii gry komputerowej sąsiadom		x
18	odtworzyć bezpłatnie utwór muzyczny z płyty CD na szkolnej dyskotecce		x

Projekt prowadzi:

Partner Projektu:

Patronat honorowy:

Dofinansowano ze środków:

Załącznik 3. Od czego zależą przekazy medialne | karta pracy

Do czego służy tytuł? W grupie przeczytajcie poniższe tytuły artykułów z pierwszych stron gazet. Poszczególne tytuły pochodzą z artykułów opisujących to samo wydarzenie. W przypadku każdej grupy tytułów zdecydujcie, który jest najbardziej interesujący i rozbudza najwięcej emocji, oznaczając go kółkiem. Krzyżykiem oznaczcie ten tytuł, który jest najbardziej wyważony i zawiera najwięcej informacji o wydarzeniu, którego dotyczy.

1. 8 lutego 2008 – po wizycie D. Tuska w Moskwie i spotkaniu z prezydentem W. Putinem

- Dziennik. Polska-Europa-Świat - „Tusk na Kremlu”
- Rzeczpospolita - „Odwiłz bez konkretów”
- Gazeta Wyborcza - „Lekka odwiłz z Rosją”

2. 3 marca 2008 roku – po zwycięstwie D. Miedwiediewa w wyborach prezydenckich w Rosji

- Dziennik. Polska-Europa-Świat - „Dwóch carów Rosji”
- Rzeczpospolita - „Miedwiediew zwyciężył”
- Gazeta Wyborcza – „Wygrał wybory, ale czy będzie rządził Rosją”

3. 2 listopada 2011 roku – po udanym lądowaniu awaryjnym na Okęciu

- Dziennik Gazeta Prawna – „Pasażerowie uratowani. Jak ocalić LOT”
- Rzeczpospolita – „Kapitan Wrona uratował 231 osób”
- Gazeta Wyborcza – „Dramat na Okęciu”

4. 26 lutego 2008 – po rezygnacji F. Castro ze stanowiska

- Dziennik. Polska-Europa-Świat - „Fidel już nie rządzi Kubą”
- Rzeczpospolita - „Dyktator Fidel Castro żegna się z władzą”
- Gazeta Wyborcza - „Castro oddaje władzę”

5. 21 czerwca 2007 roku - dzień po interwencji policji w czasie manifestacji pielęgniarek domagających się podwyżek

- Dziennik. Polska-Europa-Świat - „Po co ta policja?”
- Rzeczpospolita – „Pielęgniarkom na pomoc”
- Gazeta Wyborcza - „Obrażone, rozwścieczone”

6. 26 stycznia 2008 roku – po katastrofie wojskowego samolotu CASA pod Mirosławcem

- Dziennik. Polska-Europa-Świat - „Największa tragedia lotnictwa wojskowego”
- Rzeczpospolita - „Cała Polska w żałobie”
- Gazeta Wyborcza - „A jeśli z nas ktoś legnie wśród szaleńczych jazd...”

Co wpływa na przekazy medialne? | edukacjamedialna.edu.pl